

Nebijok kritimų

Investuotojų baimės

Visi bijome krizės

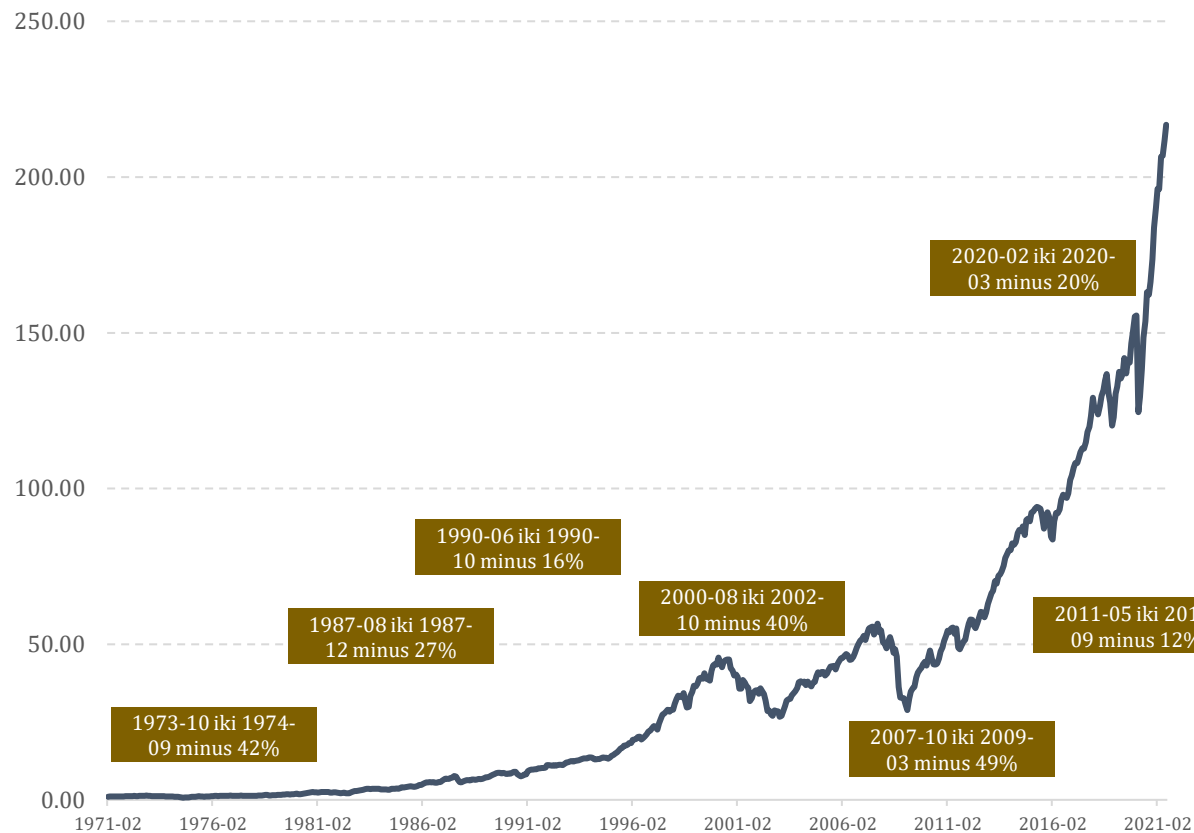
Pagrindinė visų investuotojų baimė – prarasti pinigus. Tiek pradedantieji, tiek patyrę finansų rinkų dalyviai visada stengiasi apsisaugoti nuo galimų nuostolių.

Per istoriją krizių ir korekcijų būta įvairių. Kai kurios jų trunka vos kelis mėnesius, akcijų indeksai per jas praranda apie 20%. Rimtesni sukrėtimai (tai ką mes vadiname krizėmis) trunka iki keliolikos mėnesių ir jų metu rinkos gali kristi 40-50%.

Tačiau, bent jau istoriškai, po visų krizių didieji indeksai atsitiesia. Vienintelė dažniausiai cituojama išimtis būtų Japonija. Bet tokio masto burbulai yra reti, jiems susidėlioti reikalingos specifinės priežastys. Todėl neturėtų būti keista, kai patyrę investuotojai sako, kad rinkoje uždirba ne tie, kurie yra labai gudrūs, o tie, kurie turi šalčiausius nervus. Tai yra neparduoda per krizę, o sugeba išlaukti atsitiesimo.

Geriausias būdas užsitikrinti nervų stiprumą – iš anksto žinoti, kiek rinkos gali kristi, kiek laiko turėtų užtrukti atsigavimas ir kiek pinigų kainuos Japonijos scenarijus. Žinant šiuos faktorius pergyventi finansinius sukrėtimus žymiai lengviau.

Istorinės korekcijos ir krizės

Korekcijomis yra vadinami periodai, kai rinka per trumpą laiką praranda 10-20%. Tokie praradimai nėra reti, gali trukti vos kelias savaites ir į istoriją neįeina. Rimtesnės krizės nutinka rečiau. Jų metu rinkos krenta 30-50%. Šie periodai gali tęstis net kelis metus, atsigavimas po jų užtrunka keliolika mėnesių.

Buy and hold

Gražą auga per laiką

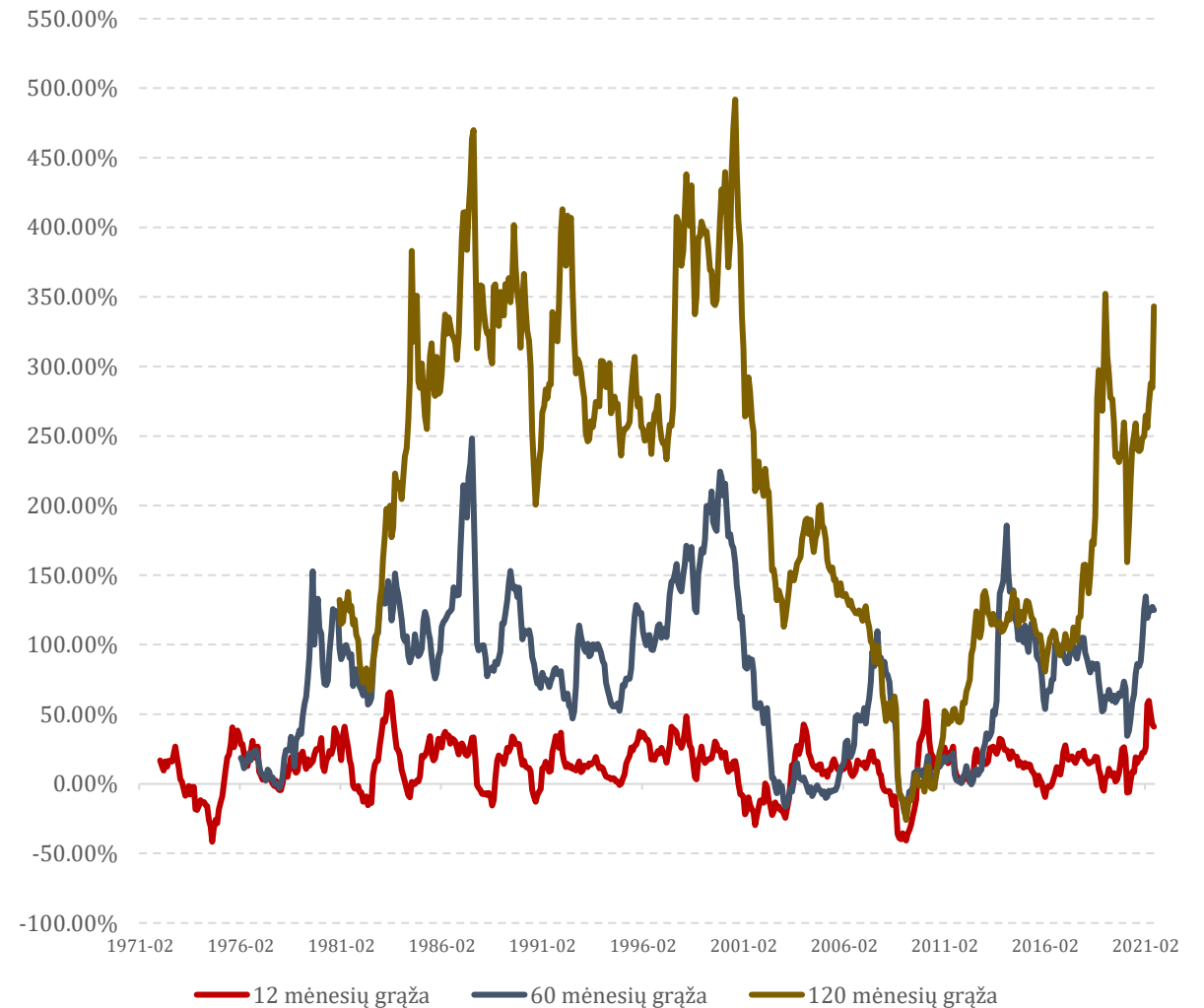
Kuo trumpiau esi rinkoje, tuo didesnė tikimybė patirti nuostolį. Šią taisyklę smulkieji investuotojai, suvilioti greitų pelnų, dažnai pamiršta.

Maksimalus Wilshire 5000 (plačiausias JAV akcijų indeksas) nuostolis per 12 mėnesių periodą nuo 1971 metų siekė **41%**. Per 60 mėnesių periodą jau **23%**. Per 120 mėnesių periodą, dėl 2000 ir 2009 metų krizių susidėliojimo laike, maksimalus nuostolis siekė net **26%**. Tačiau atmetus šį periodą, dešimties metų pirkimo ir laikymo laikotarpis būtų sugeneravęs maksimalų **5-6%** nuostolį. Na o investuotojui, nusprendusiam nusipirkti ir Wilshire 5000 laikyti 20 metų, blogiausias periodas būtų sugeneravęs **172% gražą**. Jokių nuostolių.

Vertinant tikimybes, per pastaruosius 40 metų nusprendus akcijas pirkti ir laikyti metus, tikimybė patirti nuostolį siekė 21%. Nusprendus laikyti penkis metus, nuostolio tikimybė mažėjo iki 7.5%. Einant į dešimties metų laikymo periodą, nuostolio tikimybė dar labiau traukėsi iki 3%. Na o 20 metų laikymo laikotarpis turėjo 0% nuostolio tikimybę.

Kodėl ? Nes taip veikia kapitalizmas. Mūsų ekonominė sistema fundamentaliai negali neaugti. O į akcijų indeksus patenka tik stipriausios įmonės. Šie du faktoriai, bent teoriškai, užtikrina ilgalaikį augimą.

Wilshire 5000 gražą per skirtingus išlaikymo laikotarpius

W. Buffett alpha

Kaip pinigus uždirba Buffett'as ?

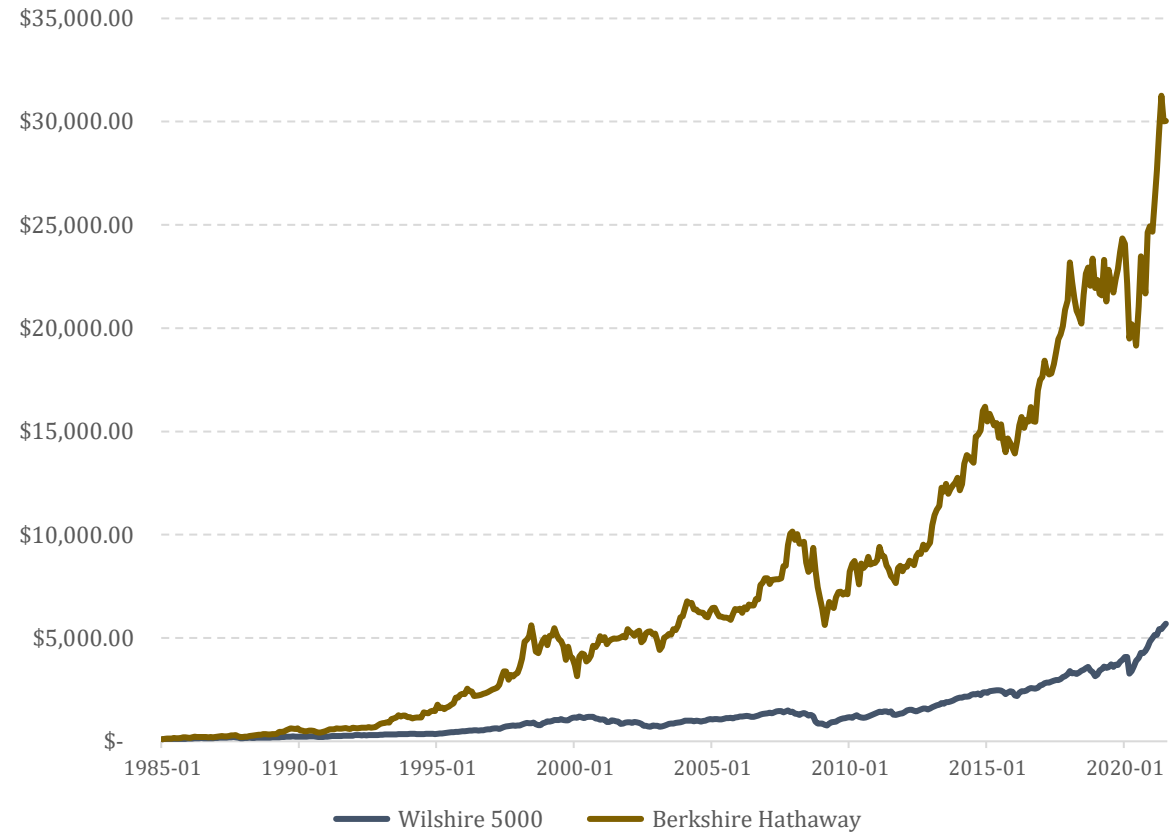
Suvokiant fundamentalius parametrus, tikėtiną maksimalų krizių gylį ir trukmę, galima padaryti labai paprastų stebuklų. **Nerekomenduoju to daryti jums, tai tėra istorija apie institucinį investuotoją. Institucinio investuotojo galimybės iš esmės skiriasi nuo mažmeninio.**

Visiems gerai žinomas W. Buffett savo įspūdingą ir plačiai apdainuotą karjerą padarė ne be finansinės magijos pagalbos. Vertindamas, jog rinkos gali kristi iki ~70%, dėdė investuodamas naudoja ne tik nuosavus ar investuotojų duotus, tačiau ir skolintus pinigus. Kitaip sakant, finansinį svertą, su kuriuo pažįstami daugelis smulkiųjų.

Tik W. Buffett pinigus skolinasi labai pigiai, o jo investicijų ir nuosavų pinigų santykis visuomet siekia iki 120-130%. Tai yra tiek, kad net 50-60% akcijų rinkų kritimas nelemtų priverstinio pozicijų uždarymo ir investicijų likvidavimo. Čia yra didelė Berkshire Hathaway sėkmės paslapties dalis.

Plačiau apie tai, kaip investuoja ir indeksus W. Buffett lenkia, galite paskaityti Buffett's Alpha (A. Frazzini, D. Kabiller, L. H. Pedersen) tyrime. Šis tyrimas parodo, jog didžioji dalis W. Buffett virš indekso sugeneruotos grąžos gali būti priskiriama protingam skolinto kapitalo naudojimui.

S&P 500 grąža skirtingų sezonų metu

Nuo 1985 iki šiandien į Wilshire 5000 investuoti 100 USD būtų pavirtę į 5693 USD. Tad per 36 metus pinigai būtų padidėję beveik 57 kartus. Tuo tarpu į W. Buffett valdomą Berkshire Hathaway įdėtas 100 USD būtų pavirtę į 30 tūkstančių USD. Nors skirtumas tarp vidutinės metinės Wilshire bei BRK grąžos tebuvo 5.5%: Wilshire generavo 12.5%, o BRK 18.1%.

Žaisk tikimybių žaidimą

Ilgalaikio investavimo privalumai

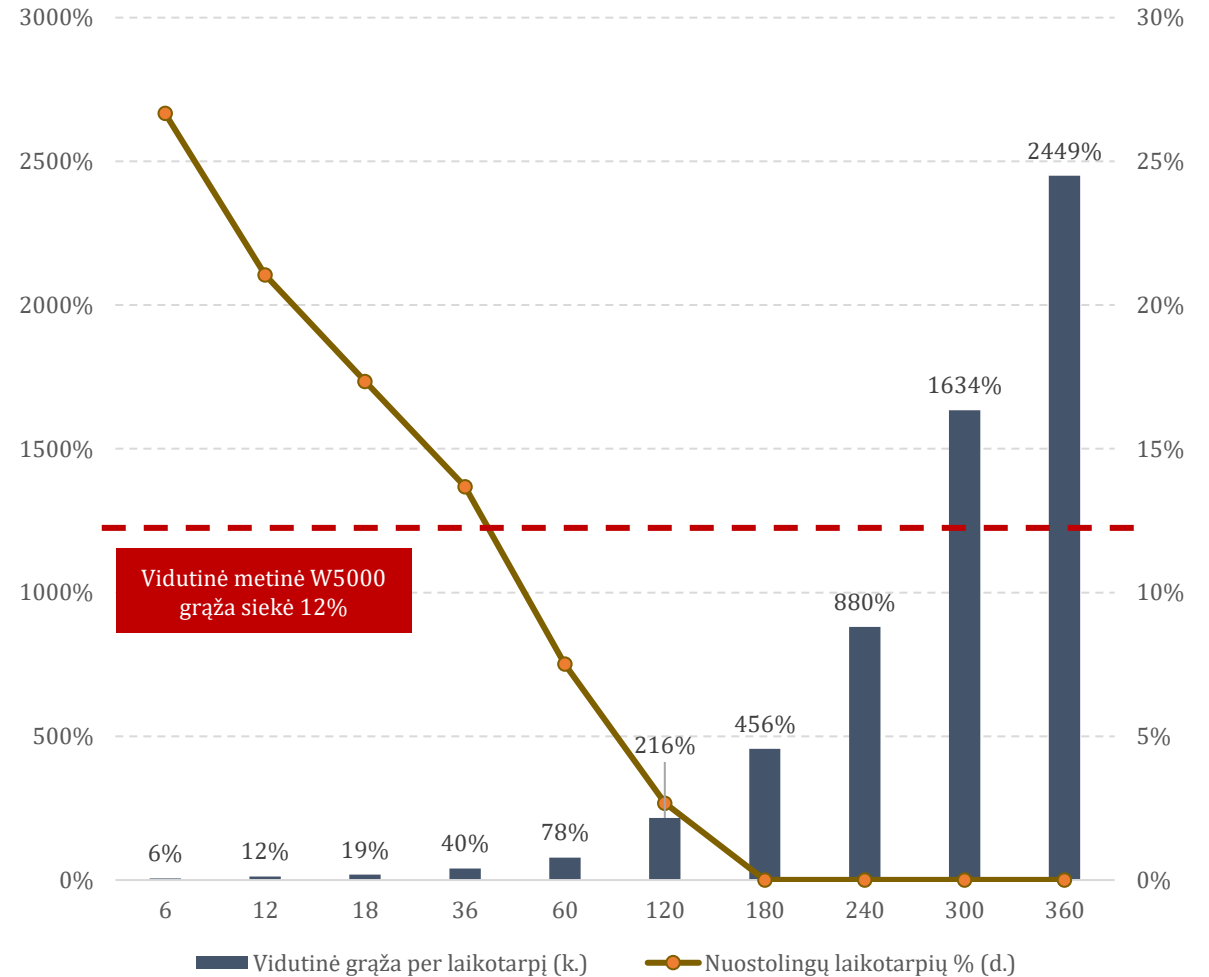
Lengviausia investuoti ilgą laiką nieko neveikiant. Taip sako istoriniai duomenys, fundamentalūs socio-ekonominės sistemos, kurioje gyvename, principai bei daugelis mokslinių tyrimų.

Jei pasaulis iš esmės nesikeis, racionalu tikėtis, kad ir finansų rinkų pamatiniai veikimo principai išliks tokie patys. Tai reiškia, remiantis istorija, jog vidutiniam investuotojui verta investuoti kuo ilgesniam laikui. Taip gerokai sumažinama praradimų tikimybė. Vertinant ne tik 40 metų, tačiau ir ilgesnę (120-150 metų) istoriją, nusipirkus ir 20-30 metų išlaikius platų JAV akcijų indeksą, patirti nuostolių buvo neįmanoma.

Žinoma, viskas gali pasikeisti. Istorija niekuomet negarantuoja ateities. Tačiau istorija yra viskas, kuo galime remtis. Todėl, bent jau kol neįvyko struktūriniai pokyčiai, vidutinis smulkusis investuotojas turėtų susitaikyti su 20 metų plus investavimo horizontu. Taip tiek uždariai, dėl sudėtinių palūkanų tampa ženklūs, tiek nuostoliai nebėra būti baisūs.

Investuojant labai ilgą laiką periodiškai ir per krizes sugebant neišsigąsti bei nepabėgti iš finansų rinkų, pasiekti gerus rezultatus ir sukaupti šimtus tūkstančių sąskaitoje, bent jau istoriškai, nebuvo sunku. Tiksliau, buvo visai lengva.

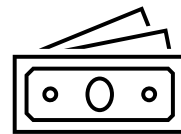
Išlaikymo laikotarpio (mėnesiais) įtaka Wilshire 5000 pirkėjo grąžai

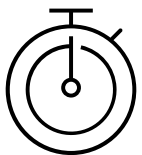
Niekur nepriskubėsi

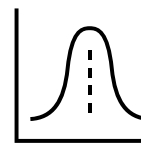
Istorinės krizės buvo baisios tiems investuotojams, kurie per jas fiksavo nuostolius. Vieni tai darė prispausti reikalo, kiti pardavinėjo dėl baimės. Jei esate ilgalaikis investuotojas ir investicinėje sąskaitoje sukauptas kapitalas nėra būtinas išgyvenimui, kritimų metu, remiantis istoriniais duomenimis, turėtumėte sėdėti ramiai ir laukti atsigavimo. Ilgindami savo buvimo rinkoje laikotarpį minimizuosite nuostolių tikimybę.

Finansinis svertas, tai yra skolinti pinigai, gali tiek investuotoją paversti genijumi, tiek sužlugdyti per savaitę. Viskas priklauso nuo to, kaip gerai investuotojas sugeba valdyti rizikas. Dėdė W. Buffett skolintus pinigus naudoja saikingai ir protingai, suvokia tikėtino maksimalaus nuostolio principus, todėl yra vienas turtingiausių pasaulio žmonių. Vidutinis smulkusis investuotojas nori visko iš karto, todėl sverto naudoja per daug ir sudega.

Dažniausiai finansų rinkose pinigus praranda tie, kurie skuba. Skubantys pabėgti nuo krizių, skubantys kuo greičiau praturtėti, skubantys būti protingiausi ir gudriausi beveik visada karjerą baigia su dideliais fejerverkais bei ašaromis. Tuo tarpu niekur neskubantys ir kantrybės turintys investuotojai per kelis dešimtmečius ramiai sau tampa milijonieriais. Rinkose labai svarbu turėti kantrybės ir gebėti atidėti malonumą.

Dešimtmečius ar net šimtmečius siekianti statistinė informacija negali būti nesvarbi. Nors praeities rezultatai negali garantuoti ateities, tačiau praeities rezultatai yra geriausia, ką turime. Todėl galime rinktis: arba remtis fantazija, arba realiais duomenimis. Nei vienas, nei kitas variantas nėra tobulas. Tačiau kieti skaičiai visuomet nugalai gražius norus. Savo investavimo praktikoje niekada nepamirškite statistikos svarbos.

Atskleidimas

Šis prezentacija (toliau – Prezentacija) parengta informacijos, turimos šios Prezentacijos paskelbimo dieną, pagrindu. Jeigu aiškiai nenurodyta ir kontekstas nereikalauja kitaip, Prezentacijoje pateikta informacija turi būti suprantama kaip atitinkanti faktines aplinkybes Prezentacijos paskelbimo dieną, tačiau nebūtinai po Prezentacijos paskelbimo.

Ši Prezentacija nėra ir neturi būti laikoma rekomendacija pirkti ar parduoti finansines priemones ar paslaugas. Priimdami sprendimą sudaryti bet kokias finansinių priemonių, vertybinių popierių, finansinių paslaugų pirkimo ir/ar pardavimo sutartis, investuotojai privalo vadovautis savo žiniomis, patirtimi ir visomis su konkrečiomis investicijomis susijusiomis rizikomis. Prezentacijos turinys negali būti suprantamas kaip patarimas investicijų, teisės ar mokesčių klausimais. Siekdamas visapusiškai suvokti su investicijomis į vertybinius popierius susijusius privalumus bei rizikas, kiekvienas esamas ar potencialus investuotojas turėtų kreiptis į savo finansų, teisės, verslo ar mokesčių konsultantus.

Šioje Prezentacijoje yra teiginių būsimuoju laiku, kurie grindžiami autoriaus subjektyvia nuomone, lūkesčiais bei prognozėmis dėl ateities įvykių ir finansinių tendencijų, galimai turėsiančių įtakos finansų rinkoms. Teiginiai būsimuoju laiku apima informaciją apie galimus ar numanomas įmonių veiklos bei finansinius rezultatus, investicijų strategiją, sutartinius santykius, geopolitinę ir makroekonominę situaciją, investavimo sąlygas, būsimo reguliavimo poveikį ir kitą informaciją. Teiginiai būsimuoju laiku yra paremti informacija, turima šios Prezentacijos paskelbimo dieną. Autorius įsipareigoja viešai patikslinti ar pakeisti šiuos teiginius tik tiek, kiek tai yra reikalaujama pagal įstatymus.

Ši Prezentacija ir/ar kita medžiaga, įskaitant visą reklaminę medžiagą, kurią parengia autorius, negali būti platinama ar skelbiama viešai. Jei dalinsitės šia informacija ir/ar Prezentacija su trečiaisiais asmenimis, tiek pats faktas, tiek galimos jo pasekmės bus Jūsų asmeninė atsakomybė.